

3. Колодій А. М. Права, свободи та обов'язки людини і громадянина в Україні : [підруч. для студ. вищ. навч. закл. та працівників місц. самоврядування] / А.М.Колодій, А.Ю.Олійник ; М-во освіти і науки України. — К. : Правова єдність, 2008. — 350 с.
4. Консолідовані версії Договору про Європейський Союз та Договору про функціонування Європейського Союзу (2010/С 83/01) [Текст] : хрестоматія / [упоряд. Б. В. Бабін]. - О. : Фенікс, 2012. - 292 с.
5. Копійка В.В. Європейський Союз : історія і засади функціонування : навч. посіб. / В. В. Копійка, Т. І. Шинкаренко ; за ред. Л. В. Губерського. — 2-е вид., випр. і доповн. — К. : Знання, 2012. — 759 с.
6. Костицький В. В. Проблеми європейської інтеграції України / В. Костицький // Малий і середній бізнес. — 2007. — №1. — С. 3-15.
7. Костицький В. В. Україна та Європейський Союз: перспективи, переваги і проблеми євроінтеграції / В. В. Костицький ; Інститут законодавчих передбачень і правової експертизи. — К., 2006. — 96 с.
8. Лимбургские принципы осуществления Международного пакта об экономических, социальных и культурных правах. Маастрихтские руководящие принципы, касающиеся нарушений экономических, социальных и культурных прав [Текст] : справочный документ, подгот. Международной комиссией юристов / ООН. Комитет по экономическим, социальным и культурным правам. Сессия (24, 2000, Женева), ВОИС. - Женева : ООН, 2000.. - 30 с.
9. Міхнев А.В. Розвиток валютних відносин країн-членів Європейського Союзу в світлі Маастрихтських угод [Текст] : автореф. дис... канд. екон. наук: 08.05.01 / Міхнев Андрій Вікторович ; Київський ун-т ім. Тараса Шевченка. Інститут міжнародних відносин. - К., 1998. - 19 с.
10. Право Европейского Союза : учеб. пособие / [С.Ю.Кашкин, А.О.Четвериков, П.А.Калиниченко и др.] ; отв. ред. С.Ю.Кашкин ; М-во образования и науки Рос. Федерации, Моск. гос. юрид. акад. — М. : Проспект, 2008. — 298, [1] с.
11. Хартия Европейского Союза об основных правах : Комментарий / [Кашкин С.Ю., Четвериков А.О., Чегринец Е.А., Калиниченко П.А. ; Под ред. Кашкина С.Ю.]. — М. : Юриспруденция, 2001.
12. Шенгенские соглашения : Соглашение между правительствами государств Экон. союза Бенилюкс, Федеративной Респ. Германии и Фр. Респ. о постепен. отмене проверок на общ. границах; Конвенция о применении Шенген. соглашения от 14 июня 1985 г. между правительствами государств Экон. союза Бенилюкс, Федеративной Респ. Германии и Фр. Респ. о постепен. отмене проверок на общих границах / [Сост., вступ. ст. С.Ю.Кашкин, А.О.Четвериков ; Пер. А.О.Четвериков]. — М. : [Профобразование], 2000. — 191 с.

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МЕНЕДЖМЕНТУ ОРГАНІВ ДОХОДІВ І ЗБОРІВ В УКРАЇНІ

Терещук Ю.В.

(здобувач МАУП, м. Київ, Україна)

Анотація. У представленій статті проаналізовані засади підвищення ефективності правового забезпечення менеджменту органів доходів і зборів в Україні. Виокремлено та досліджено елементи адміністративно-правового забезпечення митної справи. Автором висвітлено сучасні напрямки розвитку державної політики у сфері здійснення митної справи в Україні.

Ключові слова: митна справа, державна митна справа, адміністративно-правове забезпечення, органи доходів і зборів, адміністративно-правові засоби, адміністративно-правові гарантії, адміністративно-правове регулювання.

Аннотация. В представленной статье проанализированы основы повышения эффективности правового обеспечения менеджмента органов доходов и сборов в Украине. Выделены и исследованы элементы административно-правового обеспечения таможенного дела. Автором освещены современные направления развития государственной политики в сфере осуществления таможенного дела в Украине.

Ключевые слова: таможенное дело, государственное таможенное дело, административно-правовое обеспечение, органы доходов и сборов, административно-правовые средства, административно-правовые гарантии, административно-правовое регулирование.

In the article considered bases of efficiency legal support management of income and fees in Ukraine. Allocated and studied elements of administrative and legal support customs. The author highlights the current trends of the state policy in the sphere of customs business in Ukraine.

Keywords: customs, national customs, administrative and legal support, organs income and charges, administrative and legal means, administrative and legal safeguards of administrative and legal regulation.

Із розвитком суспільства, появою нових технологій, які поступово впроваджуються в реалізацію публічної справи, управління органами державної влади зазнає впливу інноваційних методів. Не виключенням з цього правила являються і органи доходів і зборів, вимоги з боку суспільства до стандартів роботи яких постійно підвищуються. Еволюція процесу менеджменту зумовлює зміни функціонально-організаційної інфраструктури державної митної справи на цілком закономірних підставах і в єдиному правильному напрямку – покращення, пришвидшення, оптимізація. У сукупності ці та інші категорії узагальнюють категорією «ефективність».

Онтологічні джерела терміну «ефективність» тяжіють до витоків економічної теорії. За загальним правилом, яке сформульоване ще десятки років тому назад, ефективність виробництва можна виміряти кінцевим результатом, який відображається шляхом співвідношення використаних засобів виробництва і робочої сили за відповідний проміжок часу [10]. Відповідно, висока ефективність означає мінімальне використання засобів виробництва, робочої сили, тобто ресурсів та виконання роботи за найменший проміжок часу.

Зазначену формулу цілком аналогічно можна застосувати для оцінки ефективності роботи органів доходів і зборів як результату застосування тієї чи іншої моделі управління. Проте, основна проблема здійснення цієї оцінки, або перевірки дієвості управлінського механізму полягає у її складності. Справа в тому, що діяльність із менеджменту органів доходів і зборів у митній сфері є мультифункціональною, тобто, різносторонньою з урахуванням завдань структурних підрозділів доходів і зборів. На додаток, враховуючи факт злиття митних та податкових органів в єдине відомство, в якому один структурний підрозділ апарату ДФС України може здійснювати як податкову, так і митну справи, досягнути ефекту від автономної оцінки саме доходів і зборів фактично неможливо.

В теорії об'єкт оцінювання повинен охопити як напрями реалізації функцій чи процедур державної митної справи працівниками органів доходів і зборів, так і реалізацію державної митної справи загалом. Модель такого оцінювання пропонує В.В. Білоус виділяючи три основних критерії ефективності державного управління: загальну соціальну ефективність; ефективність організації і функціонування суб'єктів державного управління; ефективність діяльності управлінських органів і посадових осіб [1].

На наш погляд, дослідження ефективності менеджменту органів доходів і зборів може відбуватися з позиції *абсолютного* або *відносного* підходу. На наш погляд, оцінювання у відносній формі не може відбуватися без врахування кінцевого результату роботи всієї митної інфраструктури – мінімізації порушень митного законодавства, що пропорційно співвідноситься із недонарахуваннями від адміністрування митних платежів. Так як ідея митного менеджменту охоплюється орієнтованою стратегією на ринок (оскільки саме його учасники є носіями митних відрахувань в бюджет), роботу органів доходів і зборів можна відносно оцінити за *якістю наданням митних послуг* та *якістю реалізації здійснення митних процедур*. На практичній ниві ця система діє так, наприклад якщо при проходженні обов'язкових формальностей чи звернення із необхідністю отримати митну послугу, декларант відчуває дискомфорт – це показник низької якості роботи органів доходів і зборів, а отже, обрана модель менеджменту не є ефективною і потребує інституційного чи фрагментарного переосмислення. Результат неефективності може проявлятися у появі девіантної поведінки декларантів, в тому числі і у формі ухилення від сплати митних платежів, повернення яких є набагато складнішою та ресурсоемнішою процедурою між попередження такого ухилення.

Надання оцінки ефективності менеджменту органів доходів і зборів легітимної сили неможливо уявити без законодавчого визначення термінів «митні послуги», чи «послуги у сфері здійснення державної митної справи», відсутність яких ще й досі в середовищі митно-правового регулювання являється серйозним упущенням вітчизняного

законодавця. Окрім цього, не існує чіткого розмежування платних та безоплатних митних послуг, порядку, підстав та суб'єктів надання послуг.

Діючий Митний кодекс України визначає лише деякі питання надання послуг в митній сфері спеціалізованими компаніями, що мають право займатися вказаною діяльністю відповідно до існуючих вимог і не можуть являються посадовими особами органів доходів і зборів України. Разом із цим, органи доходів і зборів, як суб'єкти владних повноважень, теж уповноважені на надання публічних послуг у митній сфері, зокрема вони здійснюють електронне обслуговування декларантів, що прямо впливає із п. 16 ч. 2 ст. 544 Митного кодексу України: «впровадження, розвиток та технічне супроводження інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних систем і технологій в державній митній справі, автоматизація митних процедур, надання підприємствам послуг електронного цифрового підпису» [5].

А тому, з огляду на формальну конструкцію аналогічних термінів «послуги», (зокрема терміну «адміністративні послуги» Закону України «Про адміністративні послуги» від 06.09.2012 № 5203-VI), пропонується доповнити Митний кодекс України п.22-¹ та п.22-² наступного змісту :

п.22-¹ «Послуги у сфері державної митної справи – це послуги, що надаються органами доходів і зборів та підприємствами у митній сфері»;

п.22-² «Послуги органів доходів і зборів – це результат здійснення владних повноважень посадовими особами органів доходів і зборів, спрямований на сприяння фізичним та юридичним особам реалізації їхніх прав та інтересів у сфері державної митної справи».

Пропонується визначити наступні критерії якості надання митних послуг: зрозумілість, оперативність, професійність, оптимальність, достатність, придатність, співвідносність «ціна-якість», своєчасність.

Оцінювачем якості наданих митних послуг повинен бути суб'єкт який найбільшим чином зацікавлений в ефективності цих послуг, тобто, суб'єкт, який ініціює процедуру надання митної послуги. В даному випадку основними клієнтами роботи органів доходів і зборів є суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності, в особі фізичних та юридичних осіб, резидентів та нерезидентів, які мають власний інтерес в середовищі державної митної справи. З іншого боку, оцінка якості наданих митних послуг – це не тільки засіб контролю якості а й утвердження нового формату зворотного зв'язку митниці та декларанта, що дає змогу підвищити рівень довіри до органів доходів і зборів у цілому.

Процес оцінювання – добровільна процедура, яка може відбуватися за результатами наданої послуги клієнтом шляхом заповнення анкети-відгуку про оцінювання якості наданих послуг представниками органів доходів і зборів в письмовому вигляді або інтерактивно на офіційному сайті ДФС України чи у відповідному розділі електронного кабінету декларанта за формою затвердженою наказом ДФС України.

Нами рекомендується внести наступні питання до анкети-відгуку якості наданих послуг посадовими особами органів доходів і зборів: (1) ступінь відкритості адміністративної послуги; (2) ступінь комфортності при спілкуванні із представником Сервісного центру; (3) ступінь чіткості, доступності і повноти надання інформації про адміністративну послугу; (4) ступінь оперативності (швидкості) надання адміністративної послуги; (5) ступінь задоволеності результатами звернення в Сервісний центр та отриманою адміністративною послугою загалом; (6) чи отримали ви (консультацію) адміністративну послугу по суті вашого звернення; (7) чи намагалися співробітники більш детально з'ясувати проблему (питання) звернення; (8) чи запропонували співробітники Сервісного центру інші види оптимальних адміністративних послуг, які здатні більш оптимально вирішити Вашу проблему (питання); (8) чи використовували співробітники Сервісного центру додаткові джерела інформації (Інтернет, спілкування із колегами тощо) при консультуванні Вас; (9) чи отримали ви (консультацію) адміністративну послугу по

суті вашого звернення; (10) чи надали допомогу Вам при зустрічі співробітники Сервісного центру при виборі необхідного пункту звернення.

У п. 21 ст. 4 Митного кодексу України дається визначення митної процедури як зумовленої з метою переміщення товарів через митний кордон України сукупності митних формальностей та порядку їх виконання [5]. На відміну від митних послуг, митні процедури мають відмінну правову природу в основному зумовлену обов'язковим характером, не залежно від волі учасників і складають базис митного адміністрування. В такому випадку оцінка якості реалізації митних процедур прирівнюється до оцінки якості реалізації повноважень посадовими особами органів доходів і зборів. Обов'язковим суб'єктом оцінювання може бути являється неупереджена посадова особа(и), чи комісії з числа представників органів доходів і зборів вищого рівня.

Доцільним можна визнати наступні критерії якості реалізації митних процедур: результативність, формальне дотримання процедури (технологічність), швидкість, адекватність, комфортність.

Незважаючи на те, що якість реалізації митних процедур та надання митних послуг – основний атрибут ефективності менеджменту, в науковій доктрині розроблені й інші елементи системи управління ефективністю, які не тільки є двигуном усього процесу митного адміністрування, а й «обличчям» органів доходів і зборів як учасника міжнародної торгівлі.

Одним із засобів який не тільки здатний створити умови для вирішення вищезазначених проблем, а й сприяти удосконаленню менеджменту органів доходів і зборів постійно є *підвищення відомчої культури* митної організації.

Феномен культури в митних органах це загальна категорія, що відображає неформальні стандарти у: спілкуванні працівників між собою та декларантами; відношенні до корупції та конфлікту інтересів; становленні та дотриманні корпоративних правил поведінки не тільки при виконанні службових обов'язків, а й у різних життєвих ситуаціях; дотриманні професійних та непрофесійних етичних норм тощо.

Не вдаючись до інших проявів культури в органах доходів і зборів, ми вбачаємо за доцільне звернути увагу на перспективах удосконалення найбільш суттєвих атрибутів культурного середовища державної та позадержавної служби митників, а саме на професійній етиці та протидії корупції в органах доходів і зборів.

Не тільки на вітчизняній політико-правовій дискусії, а й на міжнародній арені питання корупції та професійної етики в митній службі було піднятий досить давно. Так, у Керівництві по розвитку професійної етики, що підготовлена Всесвітньою митною організацією зазначається прямий зв'язок культури, професійної етики та корупції. Відмічається, що корупція може знищити легітимність митної служби та істотно обмежити її здатність ефективно та професійно виконувати свою місію [9].

До найбільш вразливих корупцією секторів менеджменту митних органів Всесвітня митна організація відносять: організацію та рівень взаємодії підрозділів митних органів; стан виконання положень законів та нормативних актів; професійну мотивацію; неупередженість та професійність підходу до підбору кадрів; внутрівідомчу безпеку; внутрівідомчий оборот фінансів тощо [9].

На наш погляд, комплексна протидія корупції, як елемент підвищення менеджменту органів доходів і зборів, не може обійтися лише заходами боротьби із нею. Без формування програми антикорупційної інфраструктури в органах доходів і зборів, що вимагає свого відповідного правового забезпечення, неможливо створити платформу для підвищення рівня культури у цілому.

Проблемним аспектом вітчизняного правового забезпечення у світлі формування професійних стандартів етичної поведінки працівників органів доходів і зборів є відсутність спеціалізованого внутрівідомчого правового акту, що визначає загальні вимоги та етику поведінки працівників саме органів доходів і зборів. Втім, навіть затверджені Наказом ДФС України від 01.12.2016 року №979 Правила етичної поведінки

та запобігання корупції в органах ДФС України [6] не зовсім відповідають стандартам модельного кодексу професійної поведінки державних службовців. Проводячи паралелі із міжнародними стандартами у протидії корупції у митній сфері, відзначається відсутність у вищезазначеному Наказі системи штрафних санкцій за порушення норм Правил етичної поведінки та запобігання корупції в органах ДФС України у зв'язку із чим рекомендується звести зміни до Наказу ДФС України від 01.12. 2016 року №979 шляхом доповнення його Розділом V «Відповідальність за порушення Правил етичної поведінки та запобігання корупції в органах ДФС України».

Слід зауважити, що досить велику увагу в управлінні особовим складом державних службовців відводиться оцінці доброчесності та інших професійних і моральних якостей. Одним із найбільш ефективних, неупереджених та достовірних методів оцінки є тестування на поліграфі. Слід погодитись із В.Г. Ковальовим та Т.М. Брусом та зазначити, що застосування результатів поліграфічних досліджень має стати необхідною складовою процесу формування кадрового потенціалу державної служби [4].

Основною правового забезпечення відомчого використання поліграфа в обстеженні на психофізіологічні реакції державних службовців в органах ДФС України є Інструкція щодо застосування комп'ютерних поліграфів у роботі Міністерства доходів і зборів України [3]. Позитивним слід відмітити об'єкт, який може бути підданий аналізу згідно п.2. вищезазначеної Інструкції щодо працівників податкового (фіскального) відомства: анкетні дані, що приховуються або викривлені; наявність алкогольної або наркотичної залежності; прояви девіантної поведінки та їх особливості; конфліктні зони особистості, схильність до суїциду; приховані мотиви вступу (переходу, поновлення) на службу (роботу), навчання; кримінальне минуле, зв'язки з криміналітетом [3].

Використання поліграфа у внутрішньо організаційній роботі із персоналом органів доходів і зборів не є виключенням і здатне вирішити ряд антикорупційних та кадрових проблем. Проте, з формальної точки зору, враховуючи той факт, що Міністерство доходів і зборів України ліквідоване, а Інструкція щодо застосування комп'ютерних поліграфів передбачала свою дію саме в роботі цього Міністерства, вважаємо на доцільне привести чинне законодавства про запобігання і протидію корупції та використання поліграфа, як методу виявлення та протидії корупційних правопорушень у митній сфері, в єдине правове поле шляхом узгодження положень Інструкції щодо застосування комп'ютерних поліграфів в роботі Міністерства доходів і зборів України від 02.08.2013 № 329 та Правил етичної поведінки та запобігання корупції в органах ДФС від 01.12. 2016 року №979 у формі інтеграції положень Інструкції в Правила етичної поведінки та запобігання корупції або прийняттям нового єдиного акту про запобігання і протидію корупції в органах ДФС України. Такі невеликі формальні зміни, на наш погляд, підсилять стан правового забезпечення менеджменту органів доходів і зборів.

Наступним невід'ємним елементом ефективного та сучасного менеджменту органів державної влади є залучення громадськості до участі в роботі та оцінці роботи органів доходів і зборів. Активна дискусія навколо цього питання виникла вже досить давно і розвивається як в наукових, так в законодавчих кулуарах. Безпосередній вплив громадськості на діяльність органів державної влади прослідковується через реалізацією нею ряду корисних функцій, зокрема, виявлення та актуалізацію соціальних та бізнес потреб в механізмі управління митною діяльністю, лобювання інтересів бізнесу, соціальних груп чи окремих громадян, оновлення поглядів та структурно-функціональні закономірності управлінського впливу, мобілізація та інтервенція нових рішень в стандартну (шаблонну) поведінку митників, долучення міжнародних спільнот до модернізації органів доходів і зборів. На практиці, підсилення діалогу митників та громадськості в участі державними справами позитивно відображається і на становленні високого рейтингу державного органу.

Більше того, постійна взаємодія апарату та структурних підрозділів митних органів із представниками населення, бізнес-середовищем та іншими політичними та

громадськими утвореннями дає змогу об'єктивно критикувати роботу органів доходів і зборів, внести свої зауваження та пропозиції. При цьому відмічається двосторонній аспект співпраці. З одного боку, митницею інформується населення про показники адміністрування, зміни в обслуговуванні, майбутні заходи і т.д. З іншого – населення та громадські об'єднання інформують органи доходів і зборів про можливі виявлені правопорушення, реагують на зміни в митній політиці або обрані методи керівництва.

Інститут звернень громадян до органів доходів і зборів як одна із форм участі громадськості в управлінні органами доходів і зборів в Україні існує досить давно. Наказом ДФС України «Про затвердження Порядку розгляду звернень та організації особистого прийому громадян у Державній фіскальній службі України та її територіальних органах» від 02.03.2015 року № 271 передбачено, що розгляд звернень та особистий прийом громадян в органах ДФС є складовою механізмом реалізації прав громадян на внесення до органів державної влади пропозицій щодо поліпшення їх діяльності, викриття недоліків у роботі, оскарження дій посадових осіб та органів державної влади [7]. А отже, надсилання скарг, пропозицій, зауважень, рекомендацій в органи доходів і зборів є складовим елементом їх менеджменту.

З огляду на те, що приводи і підстави звернення різносторонні і потребують кваліфікованого вивчення та відповідного реагування. А тому громадська інституція як незалежний учасник менеджменту органів доходів і зборів повинна бути здатною якісно та неупереджено здійснити аудит діяльності як роботи митного органу, так і ефективності взаємодії із громадянами та бізнесом. Це так звана *професійна* форма участі громадськості у роботі органу доходів і зборів. До *непрофесійної* можна віднести: громадські заслуховування діяльності органів доходів і зборів, громадську оцінку керівника органів доходів і зборів; журналістські прес-конференції за участю посадовців органів доходів і зборів; спільні конференції та семінари бізнес представників, політиків, журналістів громадян із митниками; особистий прийом громадян тощо.

Наразі при ДФС України існує Громадська Рада, яка складається із Податкового та Митного комітетів [2]. Діяльність Громадської ради регламентується Наказом ДФС України від 03.11.2016 №908 «Про затвердження Персонального складу Громадської ради при Державній фіскальній службі України» та Постановою КМ України від 03.11.2010 № 996 «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики». Втім на законодавчому рівні про діяльність Громадської ради при ДФС України не згадується ні в Податковому ні в Митному кодексах України. І як наслідок, відсутність легітимних повноважень та засобів впливу на політику керівництва ДФС України з боку представників Громадської ради увінчалось абсолютною недієздатністю такого перспективного інституту.

На відміну від громадського інституту при ДФС України, у вітчизняній державотворчій практиці є приклади позитивного впровадження професійної громадської участі в роботі державного органу виконавчої влади. При Національному антикорупційному бюро України створено Раду громадського контролю, діяльність якої направлена на забезпечення прозорості та цивільного контролю за діяльністю при Національному бюро, яка утворюється у складі 15 осіб та формується на засадах відкритого і прозорого конкурсу [8]. Законом про діяльність Національного антикорупційного бюро передбачено, що Рада громадського контролю здійснює заслуховування інформації про діяльність, виконання планів і завдань Національного бюро; розглядає звіти Національного бюро і затверджує свій висновок щодо них; обирає з її членів двох представників, які входять до складу Дисциплінарної комісії Національного бюро [8]. Наявність таких повноважень суттєвим чином впливає на роботу як самого органу загалом, так і безпосередньо на його персонал.

А тому, з метою інституційного удосконалення менеджменту органів доходів і зборів рекомендується: по-перше, на законодавчому рівні визначити Громадську раду при ДФС України як самостійну постійно діючу інституцію; по-друге, забезпечити

незалежний, прозорий, конкурсний відбір до представників Громадської ради; по-третє, окреслити коло повноважень Громадської ради при ДФС України.

Список використаних джерел

1. Білоус В.В. Ефективність діяльності органів державної влади / В.В. Білоус // Відомості із сайту «Спільнота кращих державних службовців». – [Електронний ресурс]. – режим доступу : <http://kds.org.ua/blog/efektivnist-diyalnosti-organiv-derzhavnoi-vladi>.
2. Відомості із офіційного сайту ДФС України. – [Електронний ресурс]. – режим доступу : <http://sfs.gov.ua/pro-sfs-ukraini/gromadska-rada/>.
3. Інструкція щодо застосування комп'ютерних поліграфів у роботі Міністерства доходів і зборів України : завт. Наказом Міністерства доходів і зборів України 02.08.2013 № 329. – [Електронний ресурс]. – режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1748-13>.
4. Ковальов В.Г. Використання поліграфа як інструмента запобігання та боротьби з корупцією державних службовців / В. Г. Ковальов, Т. М. Брус. // Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування. – 2016. - № 1. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tpdu_2016_1_8.
5. Митний кодекс України : Закон України від 13.03.2012 № 4495-VI // Відомості Верховної Ради України, 2012 р. - № 48, ст.552.
6. Правила етичної поведінки та запобігання корупції в органах ДФС України : завт. Наказом ДФС України від 01.12. 2016 року №979.
7. Про затвердження Порядку розгляду звернень та організації особистого прийому громадян у Державній фіскальній службі України та її територіальних органах : Наказ ДФС України від 02.03.2015 року № 271. – [Електронний ресурс]. – режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0484-15>.
8. Про Національне антикорупційне бюро України : Закон України від 14.10.2014 № 1698-VII // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 47, ст.2051.
9. Руководство по развитию профессиональной этики : Всемирная таможенная организация. – 2007 г. – [Електронний ресурс]. – режим доступу : www.wcoomd.org/en/.../Integrity_Development_Guide_E_March_2007_rus.ashx.
10. Череп А.В. Ефективність як економічна категорія / А. В. Череп // Ефективна економіка. – № 1. – 2013. – [Електронний ресурс]. – режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1727>.

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД СУДОВОГО ВИРІШЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ СПОРІВ ЗА УЧАСТЮ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

Шалагінова А.В.

(суддя)

Анотація. У статті наводиться порівняльний аналіз законодавства України та законодавства інших країн (Німеччина, Франція, Польща) з розгляду адміністративних справ за участю правоохоронних органів та їх працівників.

Автором констатується, що порядок розгляду адміністративних справ за участю працівників органів внутрішніх справ в Україні є наближеним до порядку розгляду таких справ у Німеччині та Польщі. Так, у Німеччині законодавство прямо передбачає підстави участі таких органів в адміністративному судовому процесі, зокрема, під час розгляду справ про компенсацію шкоди, завданої діями органів поліції. При цьому, судовому розглядові передують процедура адміністративного оскарження актів та дій правоохоронних органів. Натомість, у Польщі повноваження адміністративних судів поширюються й на дисциплінарне провадження щодо поліцейських. Французькі адміністративні суди наділені повноваженнями розглядати справи стосовно адміністративних актів поліції та правомірності застосування поліцейських заходів. При цьому, велика увага приділяється підготовці адміністративної справи до судового розгляду.

Проведене дослідження може стати підґрунтям для подальших пошуків шляхів удосконалення діючого законодавства, яке регулює судовий розгляд справ за участю правоохоронних органів.

Ключові слова: адміністративний суд, суд, адміністративна справа, поліція, органи внутрішніх справ, судовий розгляд.

Аннотація. В статье проведен сравнительный анализ законодательства Украины и законодательства других государств (Германия, Франция, Польша) по рассмотрению административных дел с участием правоохранительных органов.

Автором констатируется, что порядок рассмотрения административных дел с участием сотрудников органов внутренних дел в Украине является близким к порядку рассмотрения таких дел судами Германии и Польши. Так, в Германии законодательство прямо предусматривает основания участия таких органов в административном судебном процессе, в частности, при рассмотрении дел о компенсации ущерба, причиненного действиями органов полиции. При этом, судебному рассмотрению предшествует процедура административного обжалования актов и действий правоохранительных органов. В Польше